

ЩОДО ПИТАНЬ СТАНОВЛЕННЯ ПАРАДИГМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ РЕЗІЛЬЄНТНОСТІ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ УКРАЇНИ

Корольчук О. Л.

*кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри соціальної та гуманітарної політики
Національна академія державного управління
при Президентові України
м. Київ, Україна*

Сьогодні неможна недооцінювати розмір та різновиди існуючих загроз у світі: від щоденних техногенних катастроф, економічних та соціальних криз, кібернетичних атак і терористичних актів до стихійних лих, змін клімату. Невпинно росте частота таких ризиків/загроз/ надзвичайних подій (далі – НП), їх поєднань, витрат на подолання негативних наслідків і втрат та обмеженість інвестицій у зменшення ризиків. Паралельно спостерігається зростання вразливості найціннішого потенціалу – людей, націй, людства. Це стимулює зрос-

тання потреби в продуманому і своєчасному реагуванні державного управління для ефективного відновлення після настання НП.

У більшості країн світу розуміння ймовірності НП природного та антропогенного характеру та масштаби їх наслідків, у т. ч. тероризмом або військовими діями, спонукає наукову спільноту, представників органів та інституцій управління до розгляду, обговорення та дослідження питань щодо розвитку та забезпечення індивідуальної та національної резильєнтності. Загальновідомо, що резильєнтність є одним з базисних елементів науково-практичного супроводу державних політик більшості розвинених країн. Рівні резильєнтності вивчаються також як індикатори якості публічного управління. Мультицентровими дослідженнями науковців доведено, що при ранжуванні загроз суспільству на сьогодні 1 місце посідає війна, 2-ге – тероризм, 3-тє – неефективне державне управління. Тому доцільність та актуальність вивчення та проведення наукових розробок з даної тематики не викликає сумніву.

Глобалізаційні виклики, бойові дії на Сході України, загроза тероризму, криза систем державного управління, прояви яких в Україні є сьогодні, несуть вагомі ризики національному зростанню та стабільності. Це стимулює необхідність у продуманому і своєчасному реагуванні публічного управління для ефективного реформування країни. Стратегічно важливим для перспективного розвитку держави сьогодні є формування парадигми національної резильєнтності (далі – NR) – імперативу стратегії всебічного розвитку країни та нації, що забезпечує продуктивний розвиток із готовністю встояти та продовжувати розвиватися за будь-яких умов і обставин без втрати моральних, культурних, економічних та інших засадничих цінностей Української держави та Нації.

У світі вже є хороші розробки щодо розвитку NR – сформульовано поняття, розроблені і впроваджуються на різних рівнях набори політик, практик і рішень, впроваджуються на спеціальній основі (безпека держави, запобігання та зменшення наслідків стихійних лих і т. п.) з обов'язковим набором спеціальних даних, інформаційним забезпеченням, координацією і співробітництвом організацій, територій, органів влади, що впливають на її формування.

Єдиного визначення не має. NR була визначена як стійка здатність спільноти протистояти і відходити від НС – парадигма готовності... в якій важлива оцінка сильних сторін, а не просто опис вразливостей [1; 2; 3]. NR – набір мережевих адаптивних можливостей, включаючи економічний розвиток, інформацію і комунікації, компетенцію співтовариства і соціальний капітал [4]. NR – процес, при якому колективна ідентичність, попередній досвід з несприятливим подією і налагоджені мережі соціальної підтримки... згуртованість суспільства, соціальна солідарність і пов'язане політичне керівництво сприяють підвищенню її з плином часу [1; 2].

Сьогодні ідентифіковано 10 загальновідомих компонентів NR [5], основні її компоненти пов'язані з вісьмома важелями для дій [2]: благополуччя, доступність, освіту, участь, самозабезпеченість, партнерство, якість і ефективність, що забезпечують можливості розробки заходів програмної і практичної

спрямованості [6] і дають уявлення про перспективи формування, підтримуючи узгодженість повсякденної практики і готовності / реагування на НП. У літературі підкреслюється важливість постійних комунікацій між окремими особами, організаціями та офіційними урядовими установами [2; 7; 8]. Поліпшення взаємозв'язків за допомогою взаємодії, партнерства, співпраці і зміцнення довіри є основними будівельними блоками для поліпшення структур соціальної підтримки, сприяння соціальній згуртованості та поліпшення спільного розуміння захисних заходів [4; 9; 10].

За останні 50 років наукова і програмна зацікавленість у розвитку NR експоненціально зростала: від фокуса в області психології розвитку [11; 12], охопивши політичну зацікавленість у підвищенні NR [13; 14], вивчається в галузі соціології для опису і впровадження багаторівневих аспектів суспільних і інституційних захисних і стимулюючих факторів, що впливають на адаптацію до НП [4; 15]. Визначається також як процес, здатність системи протистояти або відновлюватися після значних порушень, що загрожують адаптації та розвитку тощо. NR сьогодні визнана ключовим компонентом стратегій пом'якшення наслідків від настання НП [16; 17].

Сьогодні в Україні немає єдиного бачення, координаційної стратегії з формування та забезпечення NR, ця проблема входить до переліку важливих політичних рішень. Важливо розвивати NR, застосувавши її концепт, як стратегічний імператив перспективного розвитку з величезним потенціалом – складний та досить вартісний. Це забезпечить публічне управління перспективою сталого розвитку плідного середовища – України, де майбутні покоління матимуть повноцінну, обґрунтовану надію на сталий розвиток.

Література:

1. Nuwayhid I. Summer 2006 war on Lebanon: a lesson in community resilience/ Nuwayhid I., Zurayk H, Yamout R, Cortas CS. *Glob Public Health*. 2011;6(5):505-19.
2. Chandra A. Understanding Community Resilience in the Context of National Health Security: A Literature Review/ Chandra A., Acosta J, Meredith LS, Sanches K, Stern S, Uscher-Pines L, Williams M, and Yeung D. Santa Monica, Calif.: RAND Corporation, WR-737, 2010. As of January 20, 2011: http://www.rand.org/pubs/working_papers/WR737.html.
3. Chandra A. Building Community Resilience to Disasters: A Way Forward to Enhance National Health Security / Chandra A., Acosta J., Howard S., Uscher-Pines L., Williams M., Yeung D., Garnett J., Meredith L.S. *Rand Health Q*. 2011 Spring; 1(1): 6.
4. Norris F.H. Community Resilience as a Metaphor, Theory, Set of Capacities, and Strategy for Disaster Readiness/ Norris F.H., Stevens SP, Pfefferbaum B., Wyche K.F., and Pfefferbaum R.L. *American Journal of Community Psychology*, Vol. 41, No. 1–2, 2008, pp. 127–150.

5. Castleden M. Resilience thinking in health protection. /Castleden M., McKee M., Murray V., Leonardi G. *J Public Health (Oxf)*. 2011 Sep;33(3):369-77.
6. Chandra A. How Do Communities Use a Participatory Public Health Approach to Build Resilience? The Los Angeles County Community Disaster Resilience Project / Chandra A., Bromley E, Eisenman DP, Magana A, Williams M, Kim B, McCreary M, Chandra A, Wells KB. *Int J Environ Res Public Health*. 2013 Oct 21;14(10).
7. Bava S. Lessons in Collaboration, Four Years Post-Katrina/ Bava S., Coffey E.P., Weingarten K., Becker C. (2010), *Family Process*. 2010;49(4):543-558.
8. Landau J. Communities That Care for Families: The LINC Model for Enhancing Individual, Family, and Community Resilience / *Am J Orthopsychiatry*. 2010;80(4):516-524.
9. Levac J, Toal-Sullivan D., O'Sullivan T, J Household emergency preparedness: a literature review *J Community Health*. 2012;37(3):725-733.
10. Herrman H. What is resilience?/Herrman H., Stewart DE., Diaz-Granados N., Berger EL., Jackson B., Yuen T. *Can J Psychiatry*. 2011;56(5):258-265.
11. Masten AS. Ordinary magic. Resilience processes in development / *Masten AS. American Psychologist*. 2001;56(3):227-38.
12. White House, Presidential Policy Directive 8: National Preparedness, Washington, DC, March 30, 2011, http://www.dhs.gov/xabout/laws/gc_1215444247124.shtm.
13. Хіогська рамкова Програма дій на 2005-2015 рр.: створення потенціалу протидії лихам на рівні держав та общин / Доклад Всесвітньої конференції по зменшенню безпеки лих; Кобе, Хіого, Японія. Січень 18-22, 2005 <http://www.unisdr.org/2005/wcdr/intergover/official-doc/L-docs/Hyogo-framework-for-action-english.pdf>.
14. Sherrieb K., Norris, F.H. and Galea, S., «Measuring Capacities for Community Resilience», 2010, *Social Indicators Research*, vol. 99, № 2, pp. 227-247.
15. National Research Council. 2012. *Disaster Resilience: A National Imperative*. Washington, DC: The National Academies Press. <https://doi.org/10.17226/13457>.
16. National Research Council. 2011. *Building Community Disaster Resilience Through Private-Public Collaboration*. Washington, DC: The National Academies Press. <https://doi.org/10.17226/13028>.